

- (ภาษาไทย) : โครงการวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : เส้นทาง
วัฒนธรรมศรีวิชัยที่ไชยา
- (ภาษาอังกฤษ) : A Networking Development Research Project for Sustainable Tourism :
Sriwijaya Route at Chaiya
- คณะผู้วิจัย : ผศ.นันทวรรณ ช่างคิด
ดร.อินทวรรณ เขยชื่นสกุล
อ.พรทิพย์ ทวีพงษ์
อ.อาคือนา นิโค
- ทุนอุดหนุนงานวิจัย : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ (สกอ.)
- ปีงบประมาณ : พ.ศ. 2547

โครงการวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : เส้นทางวัฒนธรรมศรีวิชัยที่ไชยา เป็นงานวิจัยในชุดโครงการวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในท้องถิ่นซึ่งได้รับสนับสนุนและอุดหนุนเงินงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2547 เหตุผลสำคัญในการเลือกศึกษาเส้นทางวัฒนธรรมศรีวิชัย และเลือกพื้นที่อำเภอไชยาเป็นพื้นที่วิจัยเนื่องจากการท่องเที่ยวในปัจจุบันมุ่งเน้นด้านธุรกิจเพื่อการแสวงหากำไร โดยอาจละเลยการรักษาสมดุลของทรัพยากรทางด้านท่องเที่ยว ซึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานีก็เช่นกัน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวสวยงามทางธรรมชาติและเป็นศูนย์รวมของความบันเทิง ความสะดวกสบาย เช่น เกาะสมุย หรือ เกาะพะงัน มากกว่าที่เดินทางท่องเที่ยวทั่วจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งที่ภายในจังหวัดยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอีกหลายแห่งและหลากหลายประเภท โดยเฉพาะอำเภอไชยาซึ่งมีหลักฐานว่าเคยเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรศรีวิชัยในสมัยโบราณ ปรากฏร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญมากมายนอกเหนือจากโบราณสถานและโบราณวัตถุ วิธีชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาช้านานของชาวไชยาก็ควรค่าแก่การศึกษาให้ถ่องแท้แล้วอนุรักษ์ไว้เป็นมรดก ซึ่งเป็นจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวได้ด้วย อีกประการหนึ่งการส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอไชยาจะเป็นวิธีการเพิ่มพูนและกระจายรายได้แก่ประชากรในอำเภอด้วย ชาวไชยาก็จะสามารถพึ่งตนเองได้ทั้งทางเศรษฐกิจและจิตวิญญาณอย่างยั่งยืน

คำถามของการวิจัยได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวใดบ้างที่ควรบรรจุอยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมศรีวิชัยที่ไชยา 2) ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสืบสานวัฒนธรรม ร่วมกับพัฒนาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ชาวไชยาขาดความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ และเจตคติในด้านใดบ้าง อย่างไร 3) บริบทหรือสภาพแวดล้อมโดยรวมรอบด้านของชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานี จะช่วยให้เขาเกิดการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้ด้วยวิธีใด อย่างไร

วัตถุประสงค์ในการวิจัยมีดังนี้ 1) เพื่อให้ชาวอำเภอไชยามีความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สืบสานวัฒนธรรมร่วมกับพัฒนาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเส้นทางวัฒนธรรมศรีวิชัยที่ยั่งยืน 2) เพื่อศึกษาบริบทชุมชนของชาวอำเภอไชยาที่จะช่วยให้ชุมชนอำเภอไชยา ศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เกิดการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของชุมชนอำเภอไชยา 4) เพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการจัดตั้งเครือข่ายการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของชุมชนอำเภอไชยา

คาดว่าผลที่จะได้รับจากการวิจัยคือ 1) ชุมชนในเส้นทางวัฒนธรรมศรีวิชัยที่ไชยา เกิดความรัก ห่วงแหนความเจริญงอกงามในวัฒนธรรมของตน 2) ชุมชนในเส้นทางวัฒนธรรมฯ มีส่วนร่วมอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวแบบวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน 3) การท่องเที่ยวเส้นทางวัฒนธรรมฯ เป็นที่รู้จักกว้างขวาง นักท่องเที่ยวเข้าใจวิธีการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวัฒนธรรมและศาสนาที่ยั่งยืน 4) ผลต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้แก่อาจารย์และนักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สามารถนำกระบวนการเรียนรู้ข้างต้นมาใช้เป็นบทเรียนสอนรายวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และมหาวิทยาลัยมีเครือข่ายงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน 5) สร้างงาน เพิ่มพูนและการกระจายรายได้แก่ประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและประเทศโดยรวม 6) เป็นกระบวนการหนึ่งซึ่งช่วยเสริมสร้างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้

วิธีการศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดประชุม การสนทนากลุ่มย่อยและการจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

ผลการวิจัย

เส้นทางท่องเที่ยว : เส้นทางวัฒนธรรมศรีวิชัยที่ไชยาใช้เวลา 4 วัน ดังนี้

วันแรก - สวนโมกพลาราม 1 วัน 1 คืน

วันที่สอง - พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านเมืองไชยา 1 วัน

- วันที่สาม - บ้านพุมเรียง - วัดสมุหนิมิต - วัดเก่า - วัดทุ่งจับช้าง - พลับพลา
- แหลมโพธิ์ - วัดตระพังจิก (สวนโมกข์เก่า)
- วันที่สี่ - วัดอิฐ - วัดจำปา - วัดสากเหล็ก (ชมหลักเมืองไชยาบ้านสงขลา)
- วัดพระประสาธ - วัดป่าลิไลยก์ - วัดแก้ว - วัดหลง - เขาน้ำร้อน

ชาวบ้านทั่วไปเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวพอสมควร มีความพร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวและยินดีจะร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนไชยา โดยเฉพาะชาวตำบลพุมเรียงเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และสามารถกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติในท้องถิ่นคนได้

คณะกรรมการสภาวัฒนธรรมอำเภอไชยาให้ความคิดเห็นในการตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นว่าเป็นที่อำเภอไชยาสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้มาก จำนวน 62.5% โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนของโบราณสถานคิดเป็น 93.8% และลดหลั่นกันมาในส่วนของ โบราณวัตถุและแหล่งชุมชนโบราณ เช่นเดียวกันกับในส่วนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติคิดเป็น 93.8% สมาชิกมีความพึงพอใจหากท้องถิ่นของเขาจะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวและชาวบ้านจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน และมีความเห็นว่าจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากหากหน่วยงานของรัฐบาลให้ความช่วยเหลือแนะนำด้านการท่องเที่ยว เช่นการโฆษณาประชาสัมพันธ์ การจัดอบรมให้ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้แก่ชุมชนเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

ปัญหาที่ควรเร่งแก้ไขเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอไชยาก็ยังมีอยู่ด้วยเช่นกัน ได้แก่ การขาดการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ขาดผู้นำเที่ยวที่มีความรู้ดีเรื่องไชยา การจัดการท่องเที่ยวยังไม่เป็นระบบเส้นทาง ที่สำคัญขาดบุคลากรที่มีคุณภาพประจำแหล่งท่องเที่ยว ทุกฝ่ายต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐที่ดูแลรับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวในเรื่องการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวอำเภอไชยาให้มาก ให้มีการวางแผนเพื่อเตรียมผลิตภัณฑ์ที่จะจำหน่ายได้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และขจัดปัญหาความขัดแย้งกันเองของผู้ประกอบการ จัดประชุมวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาสและข้อจำกัดของการท่องเที่ยวอำเภอไชยาร่วมกับฝ่ายปกครอง ผู้ประกอบการ สมาชิกสภาวัฒนธรรมอำเภอและชาวบ้านอำเภอไชยา โดยใช้เทคนิควิเคราะห์แบบ SWOT

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจึงขอเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

1. ควรขยายการมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติการไปสู่กลุ่มคนต่าง ๆ ในชุมชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. การเข้าสู่ชุมชนควรใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับชุมชนนั้นๆ
3. กระบวนการในการได้มาซึ่งข้อมูลต้องหลากหลายวิธีและควรนำมาตรวจสอบว่าข้อมูลที่รวบรวมได้จากวิธีการที่แตกต่างกันมีความเหมือนและใกล้เคียงกัน
4. แผนงานเชิงปฏิบัติที่จะลงพื้นที่หรือปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนต้องยืดหยุ่นได้ ปรับเปลี่ยนได้
5. ควรมีงานวิจัยที่ต่อเนื่องในพื้นที่ศึกษาเดิมเพื่อการพัฒนาสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้จริง

A Networking Development Research Project for Sustainable Tourism: Sriwichai Cultural Route at Chaiya

Research Team: Assistant Professor Nanthawan Changkid

Dr.Inthuwanna Choeichuensakun

Ajaan Pornthip Thaweepong

Ajaan Aduna Nido

Grant: from Office of the National Higher Education Committee

Budget Year: 2004

The Networking Development Research Project for Sustainable Tourism: Sriwichai Cultural Route at Chaiya was granted by The Office of the National Higher Education Committee in budget year 2004. The main reason in choosing this Cultural Route target group is to concentrate on making a profit to benefit business and not respecting environment because currently there is no balance between tourisms and nature. The majority Suratthani tourists prefer visiting the natural beauty tourist destinations, such as Ko Samui, Ko Pha-ngan, but Suratthani also has others kinds of attractions, others places to visit and others things to do. Especially Chaiya which is known for it's monuments, ancient history, museums which contain antiques. There is evidence that Chaiya was once the center of the Sriwichai Period. If the people in Chaiya study the ancient way of life, cherish and preserve this way of life, this will attract more tourists. Moreover, this will increase and distribute income in Chaiya. Overall, this will strengthen the people in Chaiya spiritually and economically by providing sustainable tourism.

Research questions are as follow 1) Which cultural destinations should be included in the Sriwichai Cultural Plan at Chaiya ? 2) What knowledge, understandings, experiences and attitudes do the people of Chaiya need to cherish and preserve this cultural

environment ? 3) How will the background and history of Chaiya attribute to the learning process to provide sustainable tourism?

Research objectives are as follow 1) To identify the cultural destinations for the Sriwichai Cultural Plan at Chaiya, 2) To identify the knowledge, understandings, experiences and attitudes the people of Chaiya need to cherish and preserve this cultural environment and the students and teachers at Surrathani Rajabhat University will benefit by learning process to develop sustainable tourism. 3) To study the relation between culture, environment and economic which lead to develop a sustainable tourism at Chaiya. and 4) To promote and develop a sustainable tourism network at Chaiya.

Research benefits based on 1) The local people of Chaiya love and cherish their culture. 2) The local people of Chaya will participate in preserving, promoting and developing their town as a tourist attraction. 3) When this plan becomes well-known, tourists will come to Chaiya with good understanding of Chaiya's cultural religion and history. 4) The students and teachers at Surrathani Rajabhat University will benefit by learning the networking process to develop sustainable tourism. Our University has a network with government organizations and non-government . 4) Provide employment, increase and distribute income to the local people in Suratthani and in Thailand. 6) This is in of the processes, which will strengthen the local people spiritually and economically.

We use participatory action research including observation, interviewing, meetings, focus groups and workshops as research methodology.

Research Results are itinerary for Sriwichai Cultural Plan at Chaiya for four days

Day 1: Visit Suan Mokkhabararama (The Grove of the Power of Liberation) for one day and one night

Day 2: Visit Chaiya local museum for one day

Day 3: Visit Pumriang Village - Wat Samuhanimit - Wat khao - Wat Tungchabchang
- Plabpla - Laem pho - Wat Trapungchig for one day

Day 4: Visit Wat It - Wat Chumpa - Wat Saklek - Wat Phraprasob - Wat Palaelai -
Wat Kieo - Wat Loang - Khoa Numroan for one day

The local people of Chaiya have a fine understanding about the plan for sustainable tourism. They are ready to welcome Thai and foreign tourists. They display good attitude to tourism. They are willing to share ideas for developing tourism in Chaiya, especially Pumriang people. They understand eco-tourism and could define a plan of natural tourism in their community.

Sixty-two percent of the Chaiya Cultural Committee thinks that this district can develop their tourism, ninety-four percent should be ancient monuments and natural tourism followed by antiques. The members of this committee would be pleased if their hometown became a tourist attraction and the local people would participate in developing the village. They also think that it could attract more tourists if governmental organizations help them by providing public information, training courses to increase concerning knowledge and understanding.

The problems that the local people may have are as follows: lack of providing public information, qualified tour guides, a poor system of tourism management, lack of qualified, permanent personnel in each center, lack of government cooperation in tourism, plan to sell products which according to the tourist demands, decrease the conflicts between suppliers, organize a meeting for whom it may concern to analyze the strengths, weaknesses, opportunities and treats of the tourism process.

Suggestions

- 1) Enlarge the participation to diverse groups of people in the local community.
- 2) Use suitable strategies for each community.
- 3) Multiply methods and processes to collect and verify data.
- 4) The working plan should be flexible and changeable according to the local people.
- 5) Continue research in the same local community to develop a network for sustainable tourism.